MỘT SỐ GIẢI PHÁP NÂNG CAO HIỆU QUẢ DẠY VÀ HỌC CÁC MÔN KHOA HỌC MÁC - LÊNIN Ở TRƯỜNG ĐẠI HỌC

ThS. ĐẶNG XUÂN GIÁP*

Nghị quyết Hội nghị lần thứ 8, Ban chấp hành Trung ương khóa XI (Nghị quyết số 29 - NQ/TW) với nội dung Đổi mới căn bản, toàn diện GD - ĐT giai đoạn 2006 - 2020 yêu cầu: Giáo dục nghề nghiệp, tập trung đào tạo nhân lực có kiến thức, kỹ năng và trách nhiệm nghề nghiệp; Giáo dục đại học, tập trung đào tạo nhân lực trình độ cao, bồi dưỡng nhân tài, phát triển phẩm chất và năng lực tự học, tự làm giàu tri thức, sáng tạo của người học. Nghị quyết TW5 (khóa IX) về nhiệm vụ chủ yếu của công tác tư tưởng, lý luận trong tình hình mới và Nghị quyết TW5 (khóa X) về công tác tư tưởng, lý luận trước yêu cầu mới khẳng định: "...Cần đổi mới mạnh mẽ chương trình, nội dung, phương pháp công tác giáo dục lý luận chính trị, coi trọng chất lượng và tính hiệu quả. Tổ chức học tập một cách nghiêm túc có hệ thống chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối chính sách của Đảng, pháp luật của Nhà nước, chủ nghĩa yêu nước và truyền thống cách mạng của Đảng và của dân tộc..."[2].

Trong bài viết này, chúng tôi tập trung vào các giải pháp làm thế nào để nâng cao hiệu quả dạy và học các môn khoa học Mác - Lênin ở trường đại học. Làm được điều này sẽ góp phần quan trọng vào việc đổi mới phương pháp dạy và học tích cực của cả giảng viên giảng dạy các môn khoa học Mác - Lênin, sinh viên nói chung và đội ngũ giảng viên các môn khoa học Mác - Lênin cũng như sinh viên trường đại học Công đoàn nói riêng.

1. Một vài nét phản ánh thực trạng việc dạy và học các môn khoa học Mác - Lênin trong các trường đại học

Thực tế hiện nay, việc đổi mới phương pháp dạy và học các môn khoa học Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh ở bậc đại học đang gặp rất nhiều khó khăn. Đa số sinh viên vẫn quen với phương pháp học truyền thống từ bậc phổ thông, nên thiếu khả năng tư duy độc lập, thiếu khả năng tự học, tự đặt câu hỏi, tự chiếm lĩnh tri thức bằng đọc sách. Để người học dần thích nghi với cách thức học ở bậc đại học, một mặt phải hướng dẫn, bồi dưỡng cho sinh viên năng lực tự học, tự nghiên cứu, rèn luyện kỹ năng thực hành, tham gia nghiên cứu, thực nghiệm và ứng dụng, mặt khác đặt ra yêu cầu đối với chính đội ngũ giảng viên giảng dạy các môn khoa học Mác - Lênin phải không ngừng tự thân đổi mới, tự nâng cao trình độ, phương pháp giảng dạy sao cho phù hợp.

Ngoài ra, hệ thống học liệu, tài liệu tham khảo bắt buộc khi dạy và học các môn khoa học Mác - Lênin còn có nhiều khó khăn, nên trong quá trình giảng dạy các môn khoa học Mác - Lênin còn có nhiều bất cập.

Kết quả khảo sát học tập môn Những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin ở một số trường đại học năm học 2013 - 2014 khu vực Hà Nội được công bố trong đề tài: "Giảng dạy các môn khoa học Mác-Lênin đào tạo theo hệ thống tín chỉ" do Trường Đại học Đà Nẵng và Trường Đại học Kiểm sát Hà Nội chủ trì, căn cứ vào quá trình trực tiếp giảng dạy và đánh giá kết quả học tập của sinh viên qua các hình thức: làm bài kiểm tra 50 phút; làm bài tập về nhà, thảo luận nhóm, thực trạng học các môn khoa học Mác - Lênin bộc lộ một số vấn đề như sau:

- Trình độ nhận thức không đồng đều: Kết quả kiểm tra 50 phút số điểm giỏi và khá đạt 27,3%, dưới trung bình chiếm 50,6%.

- Trình độ tư duy còn hạn chế: Sinh viên hầu hết mới tốt nghiệp phổ thông có trình độ tư duy, nhận thức nhất định nhưng chủ yếu còn dừng ở tư duy cụ thể cảm tính, chủ quan, khả năng tư duy trừu tượng còn hạn chế. Hơn thế, sinh viên năm thứ nhất - lần đầu tiên được học môn Những nguyên lý cơ bản của Chủ nghĩa Mác - Lênin một cách cơ bản có hệ thống, nên khi giảng viên nêu những câu hỏi mang tính suy luận rất ít sinh viên trả lời được; vì thế, đòi hỏi phương pháp giảng dạy của giảng viên đối với sinh viên nhất thiết phải đảm bảo tính hệ thống, tính khoa học nhưng phải cụ thể và tỷ mỷ.

- Kinh nghiệm thực tiễn cuộc sống của đại bộ phận sinh viên còn ít và thiếu sự từng trải, nhận

* Trường Đại học Công đoàn

thức nghề nghiệp còn thiếu và yếu. Mặc dù các nhà trường có rất nhiều hoạt động tuyên truyền giới thiệu giúp sinh viên có những hiểu biết cơ bản về môi trường học tập, về ngành, công việc sau khi các em ra trường nhưng đa số sinh viên chỉ nghĩ đơn giản là cứ học còn làm việc gì tính sau. Do đó, sự say mê nghiên cứu, học tập của sinh viên là chưa tự giác, thường thì gần đến ngày thi mới học.

- Kết quả khảo sát việc học tập của sinh viên cũng cho thấy, số sinh viên đam mê học tập, có phương pháp học tốt, đầu tư thời gian, trí tuệ để làm bài tập và thảo luận nhóm, hăng hái phát biểu xây dựng bài trên lớp rất hạn chế, chỉ có 5,9%; số sinh viên có điểm chuyên cần 10 là 13/219 sinh viên được khảo sát.

- Số sinh viên chăm chỉ học, nhưng chưa có phương pháp học hợp lý, mới dừng lại ở tiếp cận về nội dung là chủ yếu mà chưa có cách tiếp cận về phương pháp học (học gì biết nấy, nghe gì biết vậy) chiếm 31%; kết quả tham gia cemina chưa cao, mức điểm khá phổ biến chiếm 74,4%; có 15,4% đạt xuất xắc và giỏi; điểm chuyên cần đạt khá là 52,9%; tốt là 27,3%.

- Sinh viên khi học các môn khoa học Mác - Lênin chưa xác định đúng đắn ý nghĩa lý luận và thực tiễn của môn học; phần đông có tâm lý đồng nhất các môn khoa học Mác - Lênin với môn chính trị, đã là chính trị thì trừu tượng, khó hiểu khô khan nên ngại học; tình trạng học đối phó, cầm chừng để trả bài cho xong, mức phấn đấu là không phải thi lại; tâm lý dựa dẫm, ỷ lại, trông chờ vào các bạn học khá thể hiện rõ trong Cemina. Điều này thể hiện rõ trong kết quả điểm cemina 124 sinh viên đạt kết quả trung bình chiếm 56,6%; tỷ lệ yếu kém chiếm 9,9%. Thậm chí, trong sinh viên vẫn có tình trạng không quan tâm đến kết quả học tập rèn luyện như: không có bài kiểm tra 2,7%, không tham gia thảo luận nhóm: 0,9%, không làm bài tập 1,8%.

Vì vậy, để nâng cao hiệu quả giảng dạy các môn khoa học Mác - Lênin cần có một số giải pháp thỏa đáng phù hợp với hiện thực dạy và học ở bậc đại học:

2. Một số giải pháp tăng cường hiệu quả việc giảng dạy và học tập các môn Khoa học Mác - Lênin

Thứ nhất, tăng thời lượng thảo luận và bổ sung giáo trình, đa dạng hóa hình thức giảng dạy các môn Khoa học Mác - Lênin

Nhằm nâng cao hiệu quả giảng dạy các môn khoa học Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, các trường đại học cần tiếp tục đổi mới nội dung, chương trình, giáo trình, phương pháp giảng dạy, trong đó có tăng số giờ thảo luận, cemina, từ đó làm cho sinh viên hiểu và thấy được ý nghĩa của môn học; nhằm trang bị cơ sở lý luận về thế giới quan, phương pháp luận và nhân sinh quan phục vụ cho việc học tập các môn khoa học cơ sở ngành, chuyên ngành; giáo dục chính trị, tư tưởng, đạo đức lối sống cho sinh viên. Tăng số buổi cemina, buộc người học phải chuẩn bị đề cương (câu hỏi do giảng viên đặt ra) để tích cực tham gia thảo luận và nêu câu hỏi. Đây là cách tốt nhất để người học phát huy tư duy độc lập của mình. Bởi vậy, với các lớp chính quy phải coi trọng cemina. Giảng viên cần chấm điểm các bản đề cương của người học, khuyến khích những người chủ động, tự nguyện phát biểu ý kiến.

Trong qui trình đánh giá kết quả học tập của sinh viên, cần thực hiện tính điểm cho sinh viên qua các kết quả thảo luận, làm bài tập, viết tiểu luận ở trên lớp hay ở nhà để bắt buộc và kích thích tính tích cực của sinh viên. Trang bị đủ giáo trình cho sinh viên, học viên và đồ dùng, thiết bị phục vụ cho việc dạy và học các khoa học Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh. Kết hợp kiểm tra, thi hết môn bằng bài viết tự luận với hình thức thi trắc nghiệm và thi vấn đáp. Tổ chức kiểm tra và thi nghiêm túc, đánh giá khách quan kết quả học tập của sinh viên. Ngoài ra, phục vụ công tác *giảng dạy* các môn khoa học Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh còn có thể nên tổ chức cho sinh viên nghe thời sự, các báo cáo chính trị - xã hội để sinh viên có điều kiện liên hệ giữa lý luận và thực tiễn.

Thứ hai, đối với giảng viên giảng dạy các môn khoa học Mác - Lênin

Đối với đội ngũ giảng viên cơ hữu giảng dạy các môn khoa học Mác - Lênin đòi hỏi đổi mới phương pháp giảng dạy ở từng chuyên đề, từng chương, từng bài nhằm thu hút, thuyết phục người học bằng khoa học, đặc biệt tự thân nâng cao trình độ chuyên môn, đề cao ý thức tự học. Hồ Chí Minh viết: "Học hỏi là một việc phải tiếp tục suốt đời. Những điều nghiên cứu được ở trường có thể ví như một hạt nhân bé nhỏ. Sau này phải tiếp tục săn sóc, vun xới, làm cho hạt nhân ấy mọc thành cây và dần dần nở hoa kết quả[3].

Giảng viên giảng dạy các môn khoa học Mác - Lênin, một mặt, phải chỉ rõ cho sinh viên thấy được giá trị của thế giới quan, phương pháp trong nhận thức (học tập) và hoạt động thực tiễn. Nếu sinh viên không lĩnh hội được phương pháp luận của triết học thì dễ gặp phải những sai lầm trong nhận thức và hoạt động thực tiễn, mặt khác đòi hỏi giảng viên

[2] *Đảng Cộng sản Việt Nam, Nghị quyết TW5 khóa IX; NQ TW5 khóa X. tr 7*

[3] *Hồ Chí Minh,* Toàn tập, *tập 8, NXB CTQG, Hà Nội - 2000, tr. 215*

giúp sinh viên có thể phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo trong việc tìm kiếm, khám phá tri thức, ở mỗi chương/ bài của các môn khoa học Mác - Lênin. Để làm được điều này, yêu cầu giảng viên trong quá trình giảng dạy biết kết hợp nhuần nhuyễn phương pháp thuyết trình với các phương pháp dạy học tích cực khác như: Hỏi đáp, sàng lọc, làm việc nhóm, xử lý các tình huống... nhằm nêu bật ý nghĩa của các môn khoa học Mác - Lênin với cuộc sống và đặc biệt lồng ghép với nội dung đào tạo chuyên ngành của các trường đại học.

Giảng viên giảng dạy các môn khoa học Mác - Lênin theo hướng khuyến khích người học tự học suốt đời, phải coi trọng trang bị cho người học phương pháp nghiên cứu hơn là nhồi nhét kiến thức; giảng viên phải viết bài giảng thật sâu, càng chi tiết càng tốt, yêu cầu người học tự đọc và hiểu rõ, ở trên lớp người giảng không thuyết trình nội dung đã viết theo trình tự, mà chỉ nêu những điểm cần lưu ý, chỉ rõ vì sao đặt vấn đề và giải quyết vấn đề như đã viết, khác với trường phái khác ở chỗ nào; giảng viên phải thường xuyên tham khảo các tư liệu mới cả về lý luận và thực tiễn để bổ sung kịp thời vào bài giảng hàng năm đối với từng học phần, môn học; đồng thời giảng viên phải tích cực nghiên cứu khoa học. Có nghiên cứu khoa học mới nâng cao được chất lượng của bài giảng. Trên cơ sở nghiên cứu mới có thể nắm vững mới các nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin, mới vận dụng được những nguyên lý đó vào giảng dạy và tham gia tổng kết thực tiễn để tìm ra quy luật vận động của cách mạng Việt Nam.

Thứ ba, đối với việc học trên giảng đường và tự học của sinh viên trong các trường đại học

Trước hết, sinh viên đến lớp không phải chỉ để nghe những lời diễn giảng một chiều mang tính chủ quan nhất định từ người dạy, mà qua những kiến thức đó, sinh viên nhận thức, đánh giá và vận dụng vào thực tiễn như thế nào? Để đạt hiệu quả, ngoài việc nghe giảng trên lớp sinh viên phải có phương pháp phù hợp để tự học, tự nghiên cứu. Nói cách khác, nếu sinh viên không nỗ lực, phấn đấu trong việc học và tự học thì việc dạy học khoa học Mác - Lênin, không thể đạt hiệu quả như mong muốn. Học và tự học của sinh viên là một công việc tương đối phức tạp, đa dạng, vì mỗi sinh viên đều có phương pháp học tập riêng, một thời gian riêng cho mình. Do vậy, để đưa ra những yêu cầu chung cho công tác học và tự học của sinh viên là một việc làm không dễ; với kinh nghiệm giảng dạy của cá nhân, chúng tôi đưa ra một số kỹ năng nhằm giúp sinh viên các Nhà trường học và tự học các môn khoa học Mác - Lênin đạt hiệu quả cao hơn. Trong quá trình học và tự học về bộ môn khoa học Mác - Lênin, sinh viên cần hình thành cho mình những kỹ năng sau:

Một là: nghe giảng và ghi chép, sinh viên phải sử dụng cách thức nghe giảng và ghi chép nhanh hơn so với ở phổ thông. Từ thực tế giảng dạy, chúng tôi nhận thấy vào năm đầu tiên học đại học, nhiều sinh viên còn lúng túng trước cách giảng của giảng viên, các em không biết làm thế nào để ghi chép. Theo chúng tôi, để việc nghe giảng và ghi chép tốt, sinh viên cần: **1)** Chuẩn bị nghe giảng, để tiếp nhận bài giảng một cách tối ưu, sinh viên cần tìm hiểu đề cương chi tiết học phần để nắm chương trình môn học, biết được những vấn đề sẽ trình bày theo hướng nào? Nội dung, phạm vi của bài học? Vấn đề nào sinh viên sẽ tự học, tự nghiên cứu? Sinh viên cần làm tốt công tác chuẩn bị, nên bắt đầu từ việc xem lại bài ghi lần trước, khi sinh viên nắm vững kiến thức đã học sẽ lĩnh hội nội dung bài mới tốt hơn. **2)** Khi nghiên cứu nội dung bài mới, những vấn đề khó hoặc chưa hiểu, sinh viên nên ghi chép lại để khi nghe giảng sẽ chú ý hơn và nếu bài giảng chưa giải thích rõ các em cần trao đổi với giảng viên hoặc bạn. **3)** Nghe giảng trên lớp, sinh viên phải hoạt động tư duy hết sức tích cực, khẩn trương để có thể nắm được những vấn đề giảng viên gợi mở, trình bày. Đối với các môn khoa học Mác - Lênin, cần đảm bảo tính chính xác và tính logic của các quan điểm, luận cứ, luận chứng... Vì vậy, bài ghi của sinh viên phải chính xác, đảm bảo yêu cầu về kiến thức và tính logic của bài học. Điều đặc biệt lưu ý trong ghi chép của sinh viên là sau khi ghi chép trên lớp cần có khoảng thời gian xem lại và chỉnh lý bài ghi: mặc dù trên lớp sinh viên tích cực động não và ghi chép, nhưng nếu sau đó sinh viên xếp vở ghi lại, đợi tới ngày ôn thi mới mở ra xem mà không chỉnh lý ngay thì việc tiếp thu bài không thể coi là hoàn chỉnh và đạt kết quả tốt. Các môn khoa học Mác - Lênin có phạm vi kiến thức rộng, mang tính trừu tượng được tổng hợp từ nhiều lĩnh vực, nên bài giảng của giảng viên trên lớp chỉ mang tính hướng dẫn, gợi ý chứ không phải trình bày hoàn chỉnh, trọn vẹn về một vấn đề. Vì vậy, việc xem lại và hoàn chỉnh bài ghi là việc làm tất yếu và rất cần thiết đối với sinh viên.

Để giúp sinh viên có thể nghe giảng và ghi chép thuận lợi, giảng viên nên: **1)** Giới thiệu trước những tài liệu cần đọc để phục vụ cho bài học và đề ra những yêu cầu cụ thể cho sinh viên khi đọc các tài liệu đó; **2)** Trình bày vấn đề một cách hệ thống, rõ ràng để sinh viên dễ theo dõi vấn đề và ghi chép, tránh tình trạng giảng viên trình bày bài giảng tản mạn, thiếu hệ thống, làm cho sinh viên dù phải tập trung chú ý cao độ nhưng vẫn không nắm bắt được nội dung cơ bản của vấn đề và không thể ghi chép được.

Hai là: đọc giáo trình và tài liệu tham khảo: sinh viên trong quá trình học các môn khoa học Mác - Lênin cần chuẩn bị tài liệu và phương tiện theo sự hướng dẫn của giảng viên. Trọng tâm là hình thành cho sinh viên nhu cầu tự học tập, tìm tòi kiến thức, kích thích năng lực sáng tạo. Để đạt được mục tiêu này, giảng viên cần yêu cầu sinh viên chuẩn bị bài kỹ trước mỗi buổi học. Bên cạnh giáo trình môn học, sinh viên cần chủ động sưu tầm tài liệu, thông tin trên các phương tiện; với các yêu cầu cụ thể như: sinh viên sẽ trả lời những câu hỏi nào? sử dụng phương tiện gì để phục vụ cho việc học tập? để khi tiến hành bài học trên lớp thì giảng viên và sinh viên cùng làm việc tránh tình trạng độc thoại của giảng viên. Chính vì vậy, đọc giáo trình, tài liệu để tự học, tự nghiên cứu là công việc chính của mỗi sinh viên. Ở trình độ đại học đọc sách không những là nhu cầu, hứng thú mà còn là một nhiệm vụ tất yếu; theo chúng tôi, để đọc giáo trình và tài liệu có kết quả, sinh viên cần lưu ý: **1)** Sinh viên phải biết lựa chọn sách, báo, tạp chí, văn kiện, nghị quyết,... phù hợp với từng nội dung, từng bài/ từng chương; **2)** Sinh viên cần xác định rõ mục đích đọc tài liệu: Đọc để tìm hiểu toàn bộ nội dung cuốn sách; để tìm hiểu một vấn đề; sưu tầm tài liệu bổ sung cho những vấn đề sinh viên đang nghiên cứu... hoặc thu thập thông tin để giải quyết một vấn đề thực tiễn nào đó. Nói chung, đọc sách vì mục đích gì thì sinh viên phải xác định được ngay từ đầu mới đạt hiệu quả thiết thực**. 3)** Khi tự học/ đọc giáo trình sinh viên nhất thiết phải rút ra ý nghĩa phương pháp luận; làm rõ nội dung ý nghĩa phương pháp luận (Để làm gì?). Nếu sinh viên không hiểu được nội dung của phương pháp luận đó thì khó mà vận dụng vào quá trình nhận thức và hoạt động thực tiễn. Sinh viên liên hệ với bản thân mình trong rèn luyện, phải rèn luyện cả đạo đức, trí tuệ, thể chất,... phải gắn học với hành; trong học tập phải chú trọng tất cả các môn học nhưng phải xác định được những nội dung nào là trọng tâm cần nắm vững, nội dung nào có thể lướt qua... Phần vận dụng cần xem xét theo hai hướng. *Thứ nhất*, vận dụng đối với bản thân trong học tập, trong cuộc sống. *Thứ hai* là vận dụng của Đảng, Nhà nước trong việc đề ra chủ trương, chính sách; tôn trọng quan điểm khách quan đồng thời phải khắc phục quan điểm chủ quan, duy ý chí; tránh quan điểm phiến diện, chỉ xem xét một chiều. **4)** Cuối cùng giảng viên cần có những hình thức, biện pháp kiểm tra việc đọc tài liệu và tự nghiên cứu của sinh viên.

Ba là: sinh viên cần lập kế hoạch học tập, nhằm tránh tình trạng chỉ tập trung học ở những thời điểm gần ngày thi, sinh viên cần thiết lập kế hoạch học tập của mình cho từng học phần, học kỳ, năm học. Để tạo điều kiện cho sinh viên lập kế hoạch học tập một cách thuận lợi và khoa học, vào đầu mỗi học phần giảng viên cần cung cấp cho sinh viên đề cương chi tiết môn học, giới thiệu giáo trình, tài liệu tham khảo, số lượng bài kiểm tra, hình thức thảo luận trên lớp, hình thức thi kết thúc môn học, hướng dẫn sinh viên những nội dung tự học ở nhà... từ đó sinh viên lập kế hoạch học tập phù hợp với từng môn học, thời gian và đặc điểm tâm lý của bản thân.

Như vậy, muốn nâng cao hiệu quả giảng dạy các môn khoa học Mác - Lênin ở trường đại học cần: đầu tư, bổ sung thêm thời lượng cemina, thảo luận cho sinh viên, bổ sung thêm một số tài liệu tham khảo và đa dạng hóa hình thức giảng dạy để phục vụ cho việc học tập các môn lý luận chính trị của sinh viên sao cho có hiệu quả. Đối với đội ngũ giảng viên cần tích cực tham gia nghiên cứu khoa học để nâng cao trình độ về chuyên môn đồng thời cần chú ý hoàn thiện kỹ năng giảng dạy và bồi dưỡng kiến thức chuyên ngành thông qua học tập các khóa ngắn hạn, các lớp bồi dưỡng. Với sinh viên, muốn đạt hiệu quả, kết quả cao trong học tập các môn khoa học Mác - Lênin, ngoài việc nghe giảng trên lớp, sinh viên cần phát huy tính tự học; học các môn khoa học Mác - Lênin sinh viên nhất thiết phải rút ra ý nghĩa phương pháp luận (trả lời câu hỏi, học nội dung nào đấy để làm gì? có ý nghĩa như thế nào?). Cho nên, trong công tác đánh giá, kiểm tra và cho điểm cần phải có cách làm thực sự thiết thực để không những công bằng mà còn phát huy được vai trò tích cực của người học. Cụ thể như sau: bên cạnh kết quả điểm chuyên cần, tham gia đầy đủ các tiết học trên lớp sẽ được 10%; điểm thi giữa kỳ (Kiểm tra thường xuyên) được 20%, nếu sinh viên không có bài thi, tham gia thi giữa kỳ không được thi hết học phần/môn học; kết quả thi hết học phần, hết môn được 70% (thi vấn đáp) thì cần có các hình thức đánh giá rèn luyện khác được ghi nhận ở thái độ và sự tích cực rèn luyện của sinh viên trong quá trình học tập.❑

Tài liệu tham khảo

1. *Đảng Cộng Sản Việt Nam, Nghị quyết TW5 khóa IX; NQ TW5 khóa X.*
2. *Hồ Chí Minh,* Toàn tập, *tập 8, NXB CTQG, Hà Nội - 2000.*
3. *Kỷ yếu Hội thảo khoa học Quốc gia: "Nâng cao chất lượng giảng dạy, học tập các môn Lý luận chính trị trong các trường đại học, cao đẳng". TP. Hồ Chí Minh, tháng 1/2015.*
4. *Đại học Đà Nẵng - Đại học Kiểm sát Hà Nội, Giảng dạy các môn khoa học Mác - Lênin đào tạo theo hệ thống tín chỉ, đề tài cấp cơ sở, 2015.*